

handhaving — voor een tijd — van een „gemeen mandaat”, en dit met een bedoeling van regeeringswege, welke voor de opvarenden verschillend is.

Het is wat al te simpel, te verklaren: Kuyper vergat bij het mandaat de gratie niet, maar Schilder wel. Laatstgenoemde heeft duidelijk genoeg gezegd: niet één, maar twee krachten werken in de historie. De jongste leerling van Hepp is evenwel al zóó bedorven door den kwaden stijl van de polemiek uit zijn omgeving, dat hij ondanks zijn leeftijd al vlot is in het net doen alsof notoire feiten heelemaal niet bestaan. Dat wordt mis, straks.

K. S.

Uitholling van het belijden.

Er bestaat sinds eenigen tijd een zoogenaamd „Interkerkelijk Comité Zangdiensten”, waarvan het adres is bij den Heer H. W. H. van Andel, Wilhelminalaan 6, Rijswijk (Z.-H.). Dit Comité heeft onlangs bericht, dat verschenen zijn de „Zangdienst Lijdenstijd 1948” en de „Paaszangdienst 1948”. Het Comité streeft ernaar, overal in het land op of omstreeks de kerkelijke hoogtijdagen Zangdiensten te doen beleggen. Bij voorkeur interkerkelijk, om zodoende „uitdrukking te geven aan de eenheid van alle Christenen”, in het bijzonder bij de herdenking der centrale heilsfeiten. Waar dit „om bepaalde redenen” niet mogelijk blijkt, kunnen volgens het Comité ook zeer goed diensten worden belegd, welke van één der plaatselijke kerken uitgaan. Ieder, die hierop eenigen invloed kan uitoefenen, wordt verzocht de voorhanden mogelijkheden in de plaats zijner inwoning te gebruiken.

De programma's voor deze Zangdiensten bevatten een complete „liturgie”, alsmede den tekst en de volledige één- of meerstemmige muziek van de te zingen liederen.

Bij een goede voorbereiding, waarbij vooral aandacht dient geschonken te worden aan het voldoende instudeeren der liederen door de zangkoren, blijken deze diensten, welke, bij een tijdsduur van 10 minuten voor elke „meditatie”, plm. 1½ uur duren, steeds te slagen, naar het oordeel van 't Comité althans. De programma's zijn verkrijgbaar bij A. Jongbloed's uitgeverij, Groote Kerkstraat 16, Leeuwarden; ook voor de zangkoren en voor de bezoekers van den „dienst” kunnen ze worden besteld. Op de exemplaren voor de bezoekers van den dienst kunnen gratis de gegevens betreffende tijd, plaats, sprekers en medewerkenden worden gedrukt. En nu worden predikanten, Evangelisatie-commissies, en Christelijke Zangverenigingen opgewekt gebruik te maken van de programma's van dit Comité.

[Het zal nauwelijks noodig zijn te verklaren, dat onze kerken hierin niet kunnen meewerken. De „eenheid der christenen” (d.w.z. van wie zich zoo noemen) blijkt juist in de belijdenis aangaande „de centrale heilsfeiten” afwezig: men spreekt ervan, maar de heilsfeiten zelf worden door velen verworpen. Er zijn „kerken”, die voor deze verwerpers plaats maken op kathedraal en kansel: „interkerkelijk” betekent dus: tusschen ja en neen. Als een „kerk” liegt, is „interkerkelijk” handelen een (con)versiepen tusschen leugen en waarheid. Bovendien zijn „meditaties” geen preek; en is een „liturgie” zonder preek geen liturgie. En de hier ondernomen „meditaties” zijn vaak een deksel, op het Woord gelegd.

K. S.

Confessie en wijsbegeerte.

Nu Ds H. J. Schilder zijn afscheidsbrief aan de Ver. voor Calv. Wijsb. publiceerde geloof ik, dat het geen zin heeft langer te wachten met de publicatie van een antwoordbrief van het bestuur dezer Vereeniging op een verzoek van mijn zijde om alsnog als gastlid te worden ingeschreven.

Mijn verzoek daartoe, dat ik opstelde op 29 Dec. 1946, nadat ik op 13 October van dat jaar bedankt had als lid der Ver., luidde als volgt:

Aan het bestuur van de V.v.C.W.

Zeër geachte Heeren,

Zooals U weet heb ik mij onttrokken aan het lidmaatschap Uwer Vereeniging met verwijzing naar de rede van Prof. Holwerda, waarbij ik wel degelijk rekening gehouden heb met de interpretatie Uwerzijds gegeven van Art. 2 der Statuten. Hoe evenwel ook dit artikel is bedoeld, — ik kan mij moeilijk voorstellen, dat de exegese van den heer N. A. Wedemeyer-Krol indertijd beoogd is¹⁾ — gebleken is, dat het naar Uw inzicht volstrekt geen hinderpalen in den weg legt aan vrijgemaakten en synodocatisch gebonden om in de Vereeniging confessioneel samen te gaan. Dat typeert m.i. afdoende de machteloosheid van den grondslag-naar-Uw-opvatting. Vandaar, dat ik bedankte voor een lidmaatschap, dat mij voor zulk een grondslag verantwoordelijk stelde, en tevens den schijn op mij laadde, als achtte ik de vrijmaking een secundaire kwestie.

Deze dingen heb ik nog eens genoemd, omdat ik tot U kom met een verzoek, dat U anders wellicht zou kunnen bevreemden.

¹⁾ In het jongste nr der Mededeelingen, pg 4, 1e kolom 3e al.: „Opzettelijk is hier de mogelijkheid afgesneden, dat de Vereeniging ooit zou worden gebonden aan eenige kerkelijke..... exegese der Schrift.”

De zaak is deze, dat ik gedrukt word door de medeverantwoordelijkheid voor het bewaren en uitbouwen van het gemeenschappelijk verworvene.

Zou Uw bestuur niet eens willen overwegen het instellen van een soort van gastlidmaatschap voor diegenen, die den grondslag als door U beoogd, niet voor hun rekening nemen, maar zich ook in hun wijsgeerige activiteit gebonden weten aan hun kerkelijke belijdenis? Deze „gastleden” zouden dan uitdrukkelijk afzien van actief en passief stemrecht en van het bezoeken van de huishoudelijke vergaderingen, maar voorts, onder beding van volledige vrijheid van belijden, en natuurlijk onder afwijzing van iedere verantwoordelijkheid voor den grondslag-naar-Uw-interpretatie en zijn gevolgen, actief kunnen blijven medewerken aan het wijsgeerig werk der Vereeniging.

Intusschen, met hooge achting
gaarne Uw

Kampen, 29 Dec. '46.

D. J. HUWALDA.

Op dit verzoek ontving ik het volgende antwoord van den Secretaris der Ver.

Apeldoorn, 4 Maart 1947.

Zeër geachte Ds Buwalda,

Het deed het Bestuur der Vereeniging voor Calvinistische Wijsbegeerte aangenaam aan, Uw brief van 31 December j.l. betreffende de mogelijkheid van een „gastlidmaatschap” te ontvangen.

In de omstandigheid, dat U, blijkens Uw mededeeling, U mede verantwoordelijk gevoelt voor het bewaren en uitbouwen van het gemeenschappelijk verworvene, meende het Bestuur het trekken van den broederband te mogen ontwaren op het terrein van de Christelijke wetenschapsbeoefening. Zeer duidelijk sprak dit naar zijn inzicht uit Uw wensch om actief te kunnen blijven medewerken aan den wijsgeerigen arbeid der Vereeniging.

Het gastlidmaatschap, als door U voorgesteld, zou, hebben wij Uw bedoeling goed begrepen, in hoofdzaak worden gekenmerkt door onthouding van tot het in stand houden der Vereeniging noodzakelijken organisatorischen arbeid. Tengevolge van deze onthouding zou dan voor de gastleden de verantwoordelijkheid voor den grondslag e.d. zijn opgeheven.

Nu zij aan het Bestuur vergund op te merken dat, naar zijn inzicht, het opheffen van verantwoordelijkheid langs dezen weg niet meer dan een formeel en bloot uitwendig karakter zou dragen. Het blijft zelfs de vraag, of zulk een formeele ontheffing het gastlidmaatschap afdoende zou verontschuldigen in de oogen van hen, die in het breken met den grondslag ad consequentias zijn gegaan.

In verband daarmee komt het aan het Bestuur onmogelijk voor, de Statuten in zulk een geest te wijzigen, dat daardoor een als door U bedoeld gastlidmaatschap mogelijk wordt. Het Bestuur meent namelijk, dat de begeerte om aan den arbeid der Vereeniging te blijven deelnemen alleen gegrond kan zijn in liefde tot de beginselen, waaruit die arbeid alleen kan opbloeien.

Het Bestuur zal U, indien U zulks wenscht, weder hartelijk als lid verwelkomen. Een gastlidmaatschap echter zou de aanvaarding van een met den waren stand van zaken strijdig dualisme veronderstellen, dat slechts tot onvruchtbaarheid voeren moet.

Het zou het Bestuur zeer verheugen, indien U aldus aan Uw te zijner kennis gebrachte juiste intuïtie gevolg zoudt kunnen geven.

Met vriendelijke groeten en de meeste hoogachting,
gaarne Uw K. J. Popma, h.t. Secr.

Deze antwoordbrief behoeft eigenlijk geen commentaar. Al is de slotzin van de 5e alinea niet erg gelukkig geformuleerd, de bedoeling is duidelijk. Wie den grondslag van de V.C.W.²⁾ als zoodanig niet liefheeft, kan in den arbeid der Ver. geen vruchtbaar werk verrichten. Niet vanwege gebrek aan inzicht, maar vanwege de verkeerde gerichtheid van zijn hart is zijn werk voor de Calvinistische wijsbegeerte tot onvruchtbaarheid gedoemd.

Omdat eenige voortaanstaande leden van de Vereeniging, twee vrijgemaakten en één synodocraat met mij verbaasd waren over dit bedroevende, onaanvaardbare antwoord, en alsnog pogingen in het werk wilden stellen om het Bestuur tot een ander besluit te brengen — zij meenden, dat het een kwestie kon zijn van gebrek aan contact(en), hetgeen niet mijn gedachte was — heb ik gewacht met publiceren. Ook omdat het schrijnende arbeid is, zij het terwille van de Vrijmaking en de doorgaande reformatie, te moeten constateeren, dat deze Ver., die kan bogen op een zoozeer door God gezegenden arbeid, die in eenvoudig Schriftgeloof, in onverpoosden, moeizamen arbeid, in ongehoofdelijk en onuitputtelijk geduld met hen, die met de grondbegrippen nog zoo konden tobben, met klare intuïtie in korten tijd zooveel reformatorische perspectieven wist te geven, nu, ofschoon geroepen tot doorgaande reformatie, niet meer ziet, waar de frontlijn loopt, vijanden en vrienden niet meer weet te onderscheiden. Ik hoor het Prof. Dooyeweerd nog zeggen in 1928: „Als ik voor een eenvoudigen schoenmaker niet verstaanbaar ben, is mijn wijsgeerige arbeid nuteloos”.

Weinu, dat eenvoudige volk met die kinderlijk ver-

²⁾ Vereeniging voor Calvinistische Wijsbegeerte. (Red.)

staanbare belijdenis, dat was in de laatste kerkelijke crisis in geding. Maar toen het er op aan kwam, is men om Djocja heen getrokken, heeft men zich laten dwingen tot aanpappen met de kwaadwilligen³⁾, heeft men de Grondwet des Rijks laten ontzenuwen en versplinteren tot een conglomeraat van afspraken, die men zelf niet bindend acht maar ondanks, zichzelf, door stilzwijgend toezien wel onderteekeent en anderen laat opleggen. Daarmee is de eenvoudige bevolking in den steek gelaten en verkocht. De meerderheid begrijpt niet, dat de vlag een ondeugdelijke lading dekt. En de weinigen, die het wel begrijpen, worden getrap, en staan tevens bloot aan allerlei pacifistische propaganda. Gelukkig, dat God in Zijn genade Zijn Woord voor velen opent in Zijn onontkoombaren concreten zin. Die behoedt voor psychologische verklaringen en wat dies meer zij en voor de telkens aangeprezen fantasie, aan te nemen, dat het met dat nest van kwaadwilligen wat meevalt; dat confereren en pacteeren met den opstand het oefenen van tucht kan vervangen. Nu, dan moet men er niet vreemd van opzien, dat men in den toenemenden chaos door den vijand voor hulp troepen wordt gebruikt. Waarvoor, en voor hoelang, en wanneer men wordt uitgerangeerd, dat bepaalt hij.

Mogen de vrijgemaakten, die nog lid zijn van de Vereeniging, wel bedenken, dat zij hierin dalkwijls aan de anderen ten voorbeeld worden gesteld, en dat zij met hun aanblijven het getuigenis van hen, die het h.i. onafwijsbare offer brachten van het afscheid — omdat de z.g. grondslag hen buiten de Vereeniging dreft — dreigen te denatureren. Daarmee wordt bestendigd het voortleven van de mythe der (verkeerd opgevatte) pluriformiteit der Kerk op grond van een even mythische (verkeerd opgevatte) pluriformiteit der Confessie.

Intusschen, al bleek de Vereeniging als v.e.e. eeniging doof voor hen, die trouw bleven aan haar roeping, dit moge ons er niet toe brengen, nu aan deze roeping ontrouw te worden. Dat zou ook, behalve van ondankbaarheid, getuigen van kortzichtigheid. Schriftuurlijke wijsbegeerte tast de afvallige cultuur in den hartader aan. Wij moeten m.i. het werk van de V.C.W. van vroeger en van nu van zoo nabij mogelijk blijven bestudeeren als het belangrijkste, wat er van de zijde van „geestverwanten” verschijnt. En zoo mogelijk zelf aan den slag. Het werk mag niet stil liggen in afwachting van de terugkomst van de voortrekkers uit de V.C.W. God geve ons in den eigen kring nieuwe krachten op ons gebed en onze actie.

Kampen.

D. J. BUWALDA.

³⁾ D.w.z., die subjectivisten en individualisten in eigen kring mede, om wier invloed te stuiten wij de Ver. hebben opgericht.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

het RAPPORT INZAKE het VRAAGSTUK DER BEDRIJFSORGANISATIE.

Kortgeleden verscheen het rapport inzake het vraagstuk der bedrijfsorganisatie, dat door de Commissie inzake sociaal-economische aangelegenheden werd uitgebracht aan het Centraal Comité van Anti-revolutionaire Kiesverenigingen. Dit rapport is onderteekeerd door de heeren: J. Schouten, mr H. Bos, Kzn, dr J. A. H. J. S. Bruins Slot, H. Diemer, mr dr J. Donner, prof. dr H. Dooyeweerd, J. Glspen ec. drs, mr K. Groen, C. v. den Heuvel, dr F. L. v. Muiswinkel, ir H. van Riessen, M. Ruppert, C. Smeenk, A. Stapelkamp, J. Wilschut, R. Gosker. Binnenkort komt het in behandeling op een Centraal Convent, en gezien het belang der aangelegenheid heeft het Centraal Comité aan de plaatselijke Kiesverenigingen verzocht het op een ledenvergadering te behandelen, en eventuele wenschen of opmerkingen tijdig te zijner kennis te brengen.

Zelf heb ik zulk een plaatselijke vergadering bijgewoond, en mijn bedenkingen genoemd. Omdat de kwestie echter van meer dan locale betekenis is, en allen aangaat die de heer Schouten als „geestverwanten” aanspreekt, meen ik goed te doen ook hier enkele opmerkingen te plaatsen. Daarbij doet zich de mogelijkheid voor, dat iemand, die niet van nabij op de hoogte is met de huidige structuur van het bedrijfsleven onmogelijk een gedetailleerde bespreking van dit rapport kan geven. Tot een oordeel over den technischen opzet der bedrijfsorganisatie, gelijk die hier wordt aanbevolen, acht ik me dan ook niet bevoegd. Ik beperk me daarom tot eenige punten, die den principieelen kant der zaak raken.

1. Al dadelijk acht ik het een ernstige leemte, dat in dit rapport het vraagstuk der bedrijfsorganisatie (B.O.) behandeld wordt, zonder dat met een woord wordt ingegaan op den grooten religieuzen achtergrond van heel de kwestie. Het religieuze motief, waaruit heel de idee der B.O. geboren is, komt nergens ter sprake. Natuurlijk ontken ik niet, dat de commissie zelf van dien achtergrond op de hoogte is. Het vraagstuk heeft al meerdere jaren de aandacht. Eén der sprekers op de plaatselijke vergadering noemde me het jaartal

1934. E. dening? Doch voorbes- taat de motief Wat misch, hier de tie van leven i En me vindr Het van „t- staat m e e v a n gen ho- doch is central- staten permar- weg: U- ties. U- er al t- volker- overhe- slechts Die neutras- menwe- r e l i- tot ver- In d- het ou- Babel- die van- had ze- over d- blijven- noch K- geveve- zochtes- zelf hu- Dat Want- bel; es- de hu- ren. En om: d- zich es- bel om- één oc- zich k- God u- gebrok- en ble- Org- techn- r e l i- kringe- nisatie- tegen- en Op- 12—H- a n t- naam- is hie- aan d- van d- van z- mand- zoeken- Var- kan z- „die c- wou c- organ- vermc- genov- hadde- Het den m- 2. hebbe- heel g- ken. van z- bedrij- de es- wel e- dat d- gehac- l a t- men- schijn- wat z- de H- zwege- deed- dat i- en - zich- woor- aanse-